

Anne Hännestrand

Kommunstyrelsen

Utredning i anledning av hemställan om att fastigheten Kyrkan 1 ska överlämnas som gåva till Danderyds församling

Ärende

Danderyds församling har den 8 april 2019 hemställt att kommun ska ge fastigheten Kyrkan 1 i gåva till församlingen.

Kommunledningskontoret rekommenderar att fastigheten Kyrkan 1 ska kvarstå i kommunens ägo och följaktligen inte överlåtas till Danderyds församling.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att fastigheten Kyrkan 1 ska kvarstå i kommunens ägo.

Bakgrund

Danderyds församling har den 8 april 2019 hemställt att kommunen ska *fullfölja intentionerna* som Kommunalnämnden i Stocksunds köping (fortsättningsvis kommunalnämnden) haft att fastigheten Kyrkan 1 ska överlämnas som gåva till församlingen.¹

Kommunledningskontorets utredning

Under denna rubrik utreder kommunledningskontoret om Danderyds kommun genom avtal är förpliktad att överlåta fastigheten Kyrkan 1 till Danderyds församling, eller i annat fall vad som gäller.

Utredning

Av handlingarna framkommer följande.

---

¹ Hemställan från Kyrkorådet i Danderyds församling den 8 april 2019, dnr KS 2019/0190.

Anne Hännestrand

Avtalet

Den 12 juli 1946 undertecknade Kungl. Domänstyrelsen och kommunalnämnden ett avtal (fortsättningsvis *Avtalet*) med bland annat innebörd

- att kommunalnämnden mottag område *litt. E* och flera andra områden av Kungl. Domänstyrelsen utan ersättning och
- att detta skedde under förutsättning av ("*allt, under villkor i övrigt*")
"*att köpingen [kommunalnämnden²] förbinder sig att vid behov, på därom av vederbörande församling gjort framställning, till församlingen utan ersättning överlåta förenämnda med litt. E betecknande område eller del därav att använda för kyrkliga ändamål*"³

Fastigheten Kyrkan 1 utgör en del av området som i Avtalet kallades *litt. E*.

Den fortsatta utvecklingen efter Avtalets ingående

Fjorton år efter Avtalets ingående inkom Kyrkofullmäktige med framställan, den 16 juni 1960,

- att kommunalnämnden, med stöd i Avtalet, skulle överlåta marken till församlingen och
- att kommunalnämnden skulle bekosta planerade tillfartsvägar, parkeringsplats samt framtagande av vatten-, avlopps- och elledning som ett *bidrag*.⁴

Kommunalnämndens ärende dnr 140/1960 kom därför att handla dels om *Överlåtelse av mark för kyrka*, dels om *Bidrag till kyrkoanläggningen*, men hade vid denna tidpunkt formellt ärendemeningen *Överlåtelse av mark för kyrka*.

Överlåtelse av mark för kyrka

I frågan om överlåtelse av mark för kyrka beslutades därefter följande.

Den 7 september 1960 tog kommunalnämnden beslut om att hemställa till kommunalfullmäktige om att få ett bemyndigande att överlåta del av *litt. E* till Danderyds församling, utan ersättning, för kyrkliga ändamål. Ärendet

---

² Noteringar inom [klamrar] utgör utredningens egna noteringar.

³ Avtal mellan Kungl. Domänstyrelsen och kommunalnämnden, undertecknat av kommunalnämndens ordförande den 25 juni 1946.

⁴ Återgivet i kommunalnämndens beslut § 136, *Överlåtelse av mark för kyrka*, dnr 140/1960, regnr 212.

Anne Hännestrand

bordlades därefter i avvaktan på erforderliga utredningar och kostnadsberäkningar.⁵

Kommunalfullmäktige fattade den 26 september 1960 beslut att bemyndiga kommunalnämnden att, utan ersättning, överlåta del av område E till Danderyds församling för kyrkliga ändamål.⁶

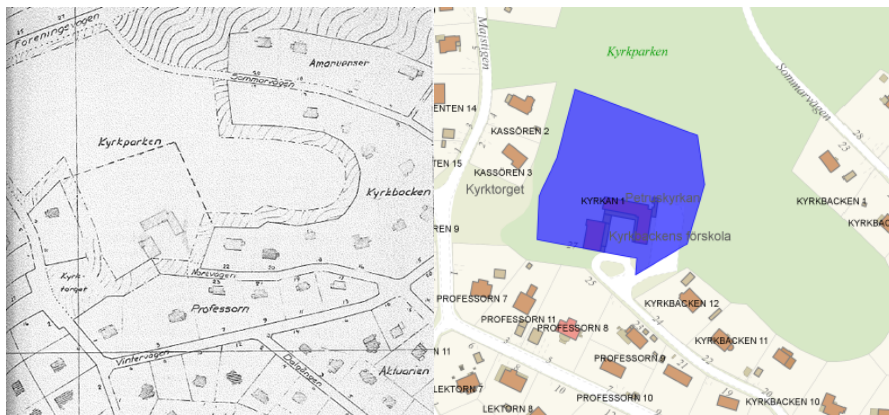
Av handlingarna framkommer därefter *e contrario*⁷ att kommunalnämnden aldrig återupptog ärende dnr 140/1960 i fråga om Överlåtelse av mark för kyrka. Kommunalnämnden tog alltså aldrig något beslut om att marken skulle – eller inte skulle – överlätas till församlingen.

Bidrag till kyrkoanläggningen

I frågan om bidrag till kyrkoanläggningen fullföljdes ärende dnr 140/1960 emellertid. Ärendet återupptogs den 7 maj 1962, då med ärendemeningen *Bidrag till kyrkoanläggningen*.⁸ Byggnadskommittén för kyrkobygget begärde 70 000 kr i bidrag.⁹ Kommunalfullmäktige beslutade slutligen den 18 juni 1962 att bevilja 30 000 kr i anslag.¹⁰

Frågan om bidrag till kyrkoanläggningen var därmed avgjord. Ärendet dnr 140/1960 avslutades.

Kartor då¹¹ och nu¹²

⁵ Kommunalnämndens beslut § 136, Överlåtelse av mark för kyrka, dnr 140/1960, regnr 212.

⁶ Kommunalfullmäktiges beslut § 64, Överlåtelse av mark för kyrka, dnr 53 KF, regnr 212.

⁷ Motsatsvis (att dra slutsats av något som inte står).

⁸ Kommunalnämndens beslut § 110, Bidrag till kyrkoanläggningen, dnr 140/1960.

⁹ Brev, Djursholm den 17 maj 1962.

¹⁰ Kommunalfullmäktiges beslut § 54, Bidrag till kyrkoanläggningen, dnr 35 KF.

¹¹ Litt. E

¹² Kyrkan 1

Anne Hännestrand

Kommunledningskontorets bedömning

Utifrån handlingarna i ärendet och gällande rätt gör kommunledningskontoret följande bedömning.

Förbud mot stöd till enskilda

Kommunledningskontoret får konstatera att det finns ett kommunalt förbud mot stöd till enskilda. Detta förbud finns dels uttalat i 2 kap. 8 § kommunallagen (2017:725) enligt följande.

Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.

Även i praxis finns ett uttalat förbud enligt följande.

För att en kommun skall kunna utbetala understöd eller annan vederlagsfri ersättning till enskilda krävs i princip stöd i lag eller annan författning.¹³

I sådana fall kommunen, utan ersättning, skulle överlåta marken till Danderyds församling finns en påtaglig risk att församlingen gynnas på ett otillbörligt sätt.

Innebörden av Avtalet och kommunens beslut m.m.

I sådana fall det skulle hävdas att stöd för överlåtelsen faktiskt finns i Avtalet får här förtydligas följande.

Avtalet innehåller, helt riktigt, ett avtalsvillkor att kommunalnämnden förbinder sig att *vid behov*, utan ersättning, överlåta område E eller del av området till församlingen *för kyrkliga ändamål*. Det får här också beaktas att kommunen år 1960 vidtagit vissa åtgärder för att överlåta marken till Danderyds församling, till exempel genom att kommunalfullmäktige bemyndigade kommunalnämnden att överlåta en del av litt. E till församlingen.¹⁴ Det framgår inte av handlingarna vilket skäl som legat till grund för beslutet.

Först måste här fästas avseende vid att kommunalfullmäktiges beslut om bemyndigande, endast utgjort ett bemyndigande. Kommunalfullmäktige har inte beslutat om att marken ska överlåtas till församlingen. Bemyndigandet har i sig inte inneburit att kommunalnämnden varit tvungen att överlåta marken. Kommunalnämnden har haft, i egenskap av beslutsfattare, att ta ett

---

¹³ RÅ 1991 ref. 64, I målet hade Vellinges kommunfullmäktige tagit beslut om att återbetala en del av uppkommet överskott till kommunmedborgarna. Regeringsrätten uttalade att något sådant stöd för ersättning till enskilda inte fanns i lag eller annan författning. Regeringsrätten fastslog att kommunfullmäktige överskridit sin befogenhet och beslutet upphävdes.

¹⁴ Kommunalfullmäktiges beslut § 64, Överlåtelse av mark för kyrka, dnr 53 KF, regnr 212.

Anne Hännestrand

självständigt beslut i frågan. Något beslut om överlåtelse av marken har kommunalnämnden emellertid inte fattat. Oavsett skälet för detta, har område E kvarstått i kommunens ägo sedan år 1946.

I denna del kan det även vara relevant att belysa att 4 kap. 1 och 29 §§ jordabalken stadgar att det finns vissa formkrav som måste vara uppfyllda för att ett *gåvobrev* ska vara giltigt. *E contrario* betyder detta att en intention eller ett löfte att ge bort en fastighet i gåva inte är bindande. Ett gåvobrev som innehåller en intention om att ge gåva upprätthåller med andra ord inte den formalia som krävs för att gåvan ska vara bindande.

Föreligger nu något behov i enlighet med Avtalet?

Frågan blir då följande, föreligger nu något behov i enlighet med Avtalet att överlåta fastigheten Kyrkan 1 till församlingen för kyrkliga ändamål?

Danderyds församling har den 3 juli 2019 beretts tillfälle att yttra sig dels om det finns något behov av att överlåta marken för kyrkliga ändamål, dels att i så fall motivera på vilket sätt.

Församlingen har i skrivelse den 6 september 2019 uppgett i huvudsak följande. Fastigheten Kyrkan 1 brukas sedan länge för kyrkliga ändamål. På fastigheten uppfördes år 1962 Petruskyrkan som består av kyrksal, salar och andra utrymmen för kyrkliga samlingar och ändamål, samt utrymmen för en av Danderyds församling bedriven förskola. Att den i avtal mellan Kungl. Domänstyrelsen och kommunalnämnden omnämnda framställan inte gjordes när församlingen började bruka fastigheten var ett uppenbart förbiseende, vilket nu bör rättas till. Förbiseendet inskränker församlingens möjligheter att fritt bruka den fastighet som man sedan länge antagits äga. Församlingen har också bifogat en bilaga som utvisar kyrkans aktiviteter.¹⁵

Kommunledningskontoret får åter notera att marken enligt Avtalet ska överlåtas *vid behov* för *kyrkliga ändamål*. Församlingen har intygat att kyrkan idag redan används för kyrkliga ändamål, med en till synes hög aktivitet. Församlingen utvecklar inte närmare på vilket sätt församlingen anser att deras möjligheter att bruka fastigheten inskränks genom att kommunen äger marken. I och med att kyrkan idag redan används för kyrkliga ändamål, till synes utan hinder av att kommunen äger marken, finner kommunledningskontoret att det inte kan bedömas föreligga något behov att överlåta marken för kyrkliga ändamål. Under dessa förhållanden bedöms kommunen inte vara förpliktad att överlåta området till Danderyds församling enligt Avtalet.

---

¹⁵ Danderyds församlings skrivelse den 6 september 2019 och bilaga.

Anne Hännestrand

Ekonomiska aspekter

Vidare får det noteras att en överlåtelse av mark, under ovan noterade förhållanden med osäkra legala förutsättningar för överlåtelse, inte stämmer överens med en god hushållning av allmänna medel.

Sammanfattningsvis

Kommunledningskontoret lämnar härmed rekommendation att fastigheten Kyrkan 1 ska kvarstå i kommunens ägo, och följaktligen inte överlåtas till Danderyds församling.

Åsa Heribertson
KommundirektörJohan Lindberg
Administrativ direktör**Handlingar i ärendet**

1. Tjänsteutlåtande, Utredning i anledning av hemställan om att kommunen fullföljer intentionerna att fastigheten Kyrkan 1 ska överlämnas som gåva till Danderyds församling.
2. Avtalet mellan Kungl. Domänstyrelsen och kommunalnämnden; kommunalfullmäktiges och kommunalnämndens beslut m.m.
3. Danderyds församlings hemställan och skrivelse.

Expedieras
Danderyds församling (box 2021, 182 02 Danderyd)